

Tegnap olyan uncsi voltam, hogy majdnem öngyi lettem

2004-2013-ig napi nyolc, majd napi négy órát utaztam munkahelyemre tömegközlekedési eszközzel (vonat, villamos, busz, HÉV). Eközben sok különféle típusú és eltérő okokra visszavezethető nyelvi változást tapasztaltam minden korosztály beszédében. Többek között a konferenciafelhívásban is szereplő

idegen hatást, amelynek oka valószínűleg – főként az angol nyelvből – tömegesen és gyorsan készülő fordítások kényszere, (például a határozott és a határozatlan névelő használatában és a nyelvtani egyeztetésben),

belső okokra visszavezethető változást, mint például a nyelvtani pszeudo-analógiák (*lót* - „lovat” helyett),

jelentéstani változásokat, amelyek eléggé egyértelműen a felgyorsult történeti, szociokulturális, politikai, gazdasági, technikai stb. változások következményei (*tábla* – ang. *tablet* mint új médiaeszköz),

fonológiai változásokat (például erőteljes lenizációt: *szontagvejő*, azaz „azt mondta, hogy eljön”, *tonképe*, azaz „tulajdonképpen” = szólamegyenlőség?).

Előadásomban részletesen csak a címben is szereplő nyelvtani jelenség „kiváltó okait, lefolyásuk törvényszerűségeit és elméleti tanulságait vizsgálom”, mégpedig kevésbé „közismert elmélet alapfeltevéseire és módszertanára támaszkodva”, (mint amilyen az ikonikus nyelvtan). Vagyis az alapvetően agglutináló típusú magyar nyelvben az **-i** (és a **-csi**) toldalék használata miért terjed, és miért nem a szótőhöz járul (*Katalin* – *Kati* vs. *Katalin* – *Katalinka*, *Erzsébet* – *Erzsi* → *uborka* – *ubi*, *káposzta* – *kápi*, sőt *öngyilkos* – *öngyi*, *Károly* – *Karcsi*, *János* – *Jancsi*, *Lajos* – *Lajcsi* → *unatkozom/?/* – *uncsi*).

Bencze Lóránt

nyug.egyvet.tan.